



עם "הפדגוג":

באוסטריה-אונגריה:

לשנה: 15.50 קראנען, לחצי שנה: 7.75 קראנען, לרבע שנה: 3.90 קראנען.

ברוסיה:

לשנה: 6 רויב, לחצי שנה: 3 רויב, לרבע שנה: 1.50.

בשאר ארצות:

באשכנז לשנה: 18 מארק, באנגליה לשנה: 12 שילינג, בשאר ארצות לשנה: 17 פֿרנק, בארץ ישראל לשנה: 16 פֿרנק, בעד חלוף האדריסה 20 קאפ. מחיר מודעות: בעד כל שורה קטנה פֿטיט 88 ה' 15 ק'.



תנאי החתימה.

באוסטריה-אונגריה: לשנה: 10.50 קראנען, לחצי שנה: 5.25 קראנען, לרבע שנה: 2.70 קראנען.

ברוסיה: לשנה: 4 רויב, לחצי שנה: 2 רויב, לרבע שנה: 1 רויב, בשאר ארצות: באשכנז לשנה: 9 מארק, באנגליה לשנה: 8 שילינג, בשאר ארצות לשנה: 11 פֿרנק, בארץ ישראל לשנה: 10 פֿרנק, החותמים לשנה שלמה יקבלו בסוף השנה תשורה יפה חנם. דמי ההתיכה יוכלו לשלם גם לשעורים: 2 רובל בעת החתימה, ושני הרובל הנותרים בראשית הרבע השני (ובשאר ארצות בכסף הכדינה לפי הקורס). מחיר כל נומר 10 קאפ' 25 העללער.

Krakau, 13 Mai (30 April) 1903.

גליין ל.

קרנאוי, יום ד', ט"ז אייר תרס"ג.

**הבן:** צא צא, לך בני (שיר). ש. ל. גרדון. — קשתות ל"ג בעומר (אגדה). יהודה שטיינברג. — ממראות ארץ ישראל: קבר דוד (ציור). — רבנו משה בן מימון (תולדה, סוף). ינאל הכרמלי. — הדשות. — בלב מעופף (ציור). — ידיעות שונות. — חליפות מכתבים בין קוראי העולם קטן. — פתרוני החידות. — מודעות.

## צא צא, לך בני...

(ל"ג בעומר).

ובני עבים צחורים-צחורים,  
מתרחצים בדם היום  
בתבלת רום;  
ובני רוחות קלים-קלים  
מכים בתבלת-אור גלים  
ומזים זו על פני היקום —  
הזי קום, בני קום  
ושאף מעט דרור!  
כי כה אמר האל: יהי אור!

ושם, בן קטן, דמי קומה  
עומדים סביב לך בחומה.

צא צא, לך בני, מתדר-קלא  
בו אור וחשך ערב-פלא  
קבור אל — עגן בקירות אלה —  
עגן אכל — וקול הרעם,  
עגן אכל — וברק העם,  
אך נשם אין —  
צא מחמד צין,  
ושאף מעט דרור!  
כי כה אמר האל: יהי אור!

ושם תראה פלאים-אורים  
ושמי שמירה נבהים, טהורים.



ומבימים רומה-רומה  
יִשְׂרָאֵל יִשְׂרָאֵל פְּנֵי אֱלֹהִים,  
בְּבִנְיָ אֱלֹהִים –  
וְיִזְנְקִים אֹרֹךְ וְשֹׁתִים זוֹ  
מִשְׁדֵּי אִם-שְׁמֵשׁ הָאֵבִיב  
בְּאֵלֶי פִּיּוֹתֵי עֲלִים סָבִיב;  
וְכָל עֲנָה, כָּל כֹּר  
מְלֵא חַיִּים, חַיִּים וְלִשָּׁה,  
וְכֵה וְנִדְלֵ יָרוּם –  
הוּא, קוֹם, בְּנִי, קוֹם  
וְשִׁאֵף מַעַם הָרֹדֶר!  
כִּי כֹה אָמַר הָאֵל: יְהִי אֹרֶךְ!

וְשֵׁם תִּרְאֶה אֶת כְּבוֹד אֲדֹנִי  
עַל פְּנֵי כָל גִּבְעָה, בְּתוֹךְ כָּל גִּיא  
בְּעֵדֵי כָל פְּרֶחֶת בְּעֵין כָּל חַי –  
וְשֵׁם תִּשְׁמַע שִׁיר מִזְמוֹרִים,  
שִׁיר לַפְּרָחִים וְלְאֹזִרִים  
וְלְכָל יֶפֶה בְּאֶשֶׁר הוּא שֵׁם –  
וְכִכְרֵת עֲמֻדָה, הָעֵם  
הַחַי, הָעוֹ, הַרְבֵּה, הָרֶם  
בְּאֶרְצוֹ שֵׁם, שֵׁם עַל הַהָרִים  
הַנֶּאֱדָרִים – –

צֵא שְׂמָה, בְּנִי, וְשִׁאֵף הָרֹדֶר!  
כִּי שֵׁם אָמַר הָאֵל: יְהִי אֹרֶךְ!...

ש. ל. ג' ר' ד'.

## קִישוֹת ל"ג בְּעֶמֶר. כ"ש

(אנדרה).

— וְאֵנִי שֹׁנֵא מֵאֵד אֶת הַקִּשָּׁת, — הִנֵּה שְׁמֵעוֹן הַנַּעַר  
עֹנֶה — מִפְּנֵי שֶׁהָיָה מִזְכֵּדָה אוֹתִי שֶׁבְּנֵי הָאָדָם רָשָׁעִים הֵם  
כְּדוֹר הַמִּבּוֹל; וְלֹאֵל הַשְּׁבוּעָה, אֲשֶׁר נִשְׁבַּע אֱלֹהִים לָנֶחָד,  
הִנֵּה מוֹחָה אוֹתָם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. בְּאֶשֶׁר אֲנִידֵל, אֶתְפַּלֵּל  
לְאֱלֹהִים, שֶׁלֹּא תִרְאֶה הַקִּשָּׁת בְּשִׁמְיָם לְעוֹלָם וּפְחָדוֹ בְּנֵי  
הָאָדָם מִפְּנֵי הַמִּבּוֹל, וְלֹא יִתְשָׂאוּ. גַּם עַל הַעֲבִים אֶתְפַּלֵּל,  
שֶׁלֹּא יִכְסּוּ אֶת הַשָּׁמַיִם: אִם יִהְיוּ בְּנֵי הָאָדָם צַדִּיקִים, תוֹצִיא  
לָהֶם הָאֶרֶץ אֶת יְבוּלָהּ גַּם בְּלֵי יוֹשֵׁם וּמָטָה, כִּי הִלֵּא לְכַד  
נִכְרָאָה!

וְיִגְדְּלוּ הַנַּעֲרִים וְהָיוּ לְאֲנָשִׁים; וְהָיוּ שְׁנֵיהֶם תְּנָאִים  
וּמוֹרִים בְּבִתֵּי הַיְּשִׁיבוֹת. רַבִּי יְהוֹדָה הָיָה אוֹהֵב וּמִכְבֵּד אֶת  
כָּל הָאֲנָשִׁים הַיְּשִׁירִים: אֶת הַעֲשִׂירִים הַחֹמְלִים עַל דָּל  
וּמִשְׁבִּיעִים אֶת הָרַעֲבִים לֶחֶם, וְאֶת הַעֲנִיִּים הַעוֹבְרִים בְּנוֹעַת  
אִפְסִים, וְאֵינָם מִתְּאֻנְנִים עַל גִּירָלָם.

וְרַבִּי שְׁמֵעוֹן הָיָה כּוֹעֵם וּמִתְמַרְמֵר עַל הַרְשָׁעִים  
שֶׁבְּרֹדֶר: עַל הַעֲשִׂירִים הַעוֹשִׂיִּים שֶׁכָּר שְׂכִיר, וְעַל הַפּוֹעֲלִים  
הַעוֹשִׂים אֶת מְלֶאכְתָּם רַמְיָה — וְעַל כָּל אֲנוֹן וְעוֹל, אֲשֶׁר  
יַעֲשֶׂה הָאָדָם לְרַעְיוֹ.

— רָאָה נָא אֲחֵי, — הִנֵּה רַבִּי יְהוֹדָה אוֹמֵר לַפְּעָמִים  
לְרַבִּי שְׁמֵעוֹן חֲבֵרוֹ, — עַד כִּמָּה הִמְיָפוּ בְּנֵי אָדָם אֶת  
הַרְבֵּם: הַבָּנִים הָרִאשׁוֹנִים לָאָדָם הָיוּ גִּזְן וְהַבָּל — וְיָקָם  
אִישׁ עַל אֲחִיו וַיַּהַרְגוּ; עָתָה אִישׁ אֶת אֲחִיו יַעֲזוּר; אִין  
הַעֲשִׂיר יִכּוֹל לַעֲבֹד בְּשִׂדָּה — עוֹבֵד הָעֲנִי בְּשִׁכְלוֹ; אִין  
לַעֲנִי לֶחֶם לְבֵיתוֹ — וְהַעֲשִׂיר פּוֹתֵם יָד גְּדִיכָה וְנוֹתֵן לוֹ.

רַבִּי שְׁמֵעוֹן בֶּן יוֹחָאי וְרַבִּי יְהוֹדָה הָיוּ רַעִים נֶאֱמָרִים  
וְאוֹהֲבִים אִישׁ אֶת רַעְיוֹ, אֵין חֲלוּקִים הָיוּ בְּרַעֲיוֹתֵיהֶם וְשׁוֹנִים  
בְּאִפְסִים<sup>1</sup> וּבְתַכְנוּנוֹתֵיהֶם.

עוֹד בְּגִלְדוֹתָם כְּכֹר נִבְדְּלוּ וְהָ מוֹה בְּדִרְכֵיהֶם, לַפְּעָמִים  
הָיוּ מְטִילִים שְׁנֵיהֶם בְּשִׁדּוֹת וּבְעֲמָקִים וְחָנָה הַתְּקַדְרוֹ  
הַשָּׁמַיִם עֲבִים, וְקִשָּׁת נִתְדָּרָה בְּשִׁלָּל צְבָעִיהָ הוֹפִיעָה עַל פְּנֵי  
הָרִקִיעַ, וְהַקִּשָּׁת יוֹרֶדֶת וְשׁוֹקַעַת מִתַּחַת לְאֶפֶק.

וְהַצִּטְטָר אֵין יְהוֹדָה הַקָּטָן וְאָמַר: "חֲבַל", שֶׁהַשָּׁמַיִם  
הַטּוֹבִים מְרָאִים אוֹתָם, רַק אֶת חֲצֵי הַקִּשָּׁת הַנִּפְלְאָה, וְאֶת  
הַחֲצִי הַשֵּׁנִי הֵם מְסַתִּירִים מִעֵינֵינוּ, וְיָמִי יוֹדֵעַ אִם הַחֲצִי  
הַנִּסְתָּר אֵינוֹ יֶפֶה יוֹתֵר מִן הַחֲצִי הַנִּרְאָה?<sup>2</sup>

וְהַצִּטְטָר אֵין שְׁמֵעוֹן הַקָּטָן וְאָמַר: "חֲבַל", שֶׁהַשָּׁמַיִם  
הַנִּפְלְאִים אֵינָם מְסַתִּירִים מִעֵינֵינוּ גַּם אֶת חֲצֵי הַקִּשָּׁת הַנִּפְלְאוֹ.  
בְּשִׁאֵתָהּ רוֹאֶה אֶת הַקִּשָּׁת, אֶתָּה יוֹדֵעַ שְׁעֲנִים שְׁחֹרִים  
מְכַסִּים אֶת הַשָּׁמַיִם הַבְּהִירִים, וְעוֹד מַעֲט וְרַעֲמֵי רַעֲמִים  
וּבְרָקִי בְּרָקִים — שׁוֹנֵא אֵנִי אֶת הַקִּשָּׁת הַלּוֹוֹ.

וּבְשִׁנְדְּלוֹ הַקָּטָן נִיחָיו לְנֶעְרִים הַלּוֹמְדִים תּוֹרָה לִפְנֵי  
רַבֵּם — הָיוּ שְׁנֵיהֶם מִתְּנַבְּחִים לַעֲתִים קְרוֹבוֹת עַל דְּבַר  
הַקִּשָּׁת.

— אוֹהֵב אֵנִי מֵאֵד אֶת הַקִּשָּׁת, — הִנֵּה יְהוֹדָה הַנַּעַר  
אוֹמֵר, — כִּי מִלְּבַד שֶׁהָיָה יֶפֶה כָּל כֹּף — הָיָה מְבִטִּיתָה,  
שֶׁלֹּא יָבִיא אֱלֹהִים עוֹד מִבּוֹל עַל הָאֶרֶץ, בְּאֶשֶׁר אֲנִידֵל,  
אֶתְפַּלֵּל לְאֱלֹהִים, שֶׁתַּעֲמִיד הַקִּשָּׁת תָּמִיד בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם.

<sup>1</sup> אפי — קארעקטער. <sup>2</sup> Жаль — שארע.



הרומאים בבניניהם? הן אך לבנותם ולצרכם הם עושים ובונים!

ולרבי שמעון היה תלמיד אחר, שהיה מלנה אותו בכל דרכיו, ושמו יהודה בן גרים. הוא היה בן לאחד מעשרי ישראל, שהתגשבו ברומא והתרחקו מאחיהם היהודים, ועזבו גם את שפת עמם, ודברו רומית ונקראו בשמות רומים; קיו העשירים בהם, כי יקרכום הרומאים באחים ובאנדרחים, וגם יתנו להם משרות כבודות בארץ, ואולם בכל אשר הוסיפו להתקרב אל הרומאים, בן הרסיונם הרומאים מעליהם, והיו קוראים אותם — "גרים". וכשראו חורי יהודה, שרבים מגדולי רומא ושקיה שולחים את בניהם ללמוד חכמה ודעת מפי חכמי ישראל, שלחו גם הם את יהודה בנם אל רבי שמעון בן יוחאי.

וגם לרבי יהודה היה חבר אחר, אשר היה מלנהו אל כל אשר הלך — ושמו רבי יוסי.

והיו רבי יוסי ויהודה בן-גרים הולכים אחר רבי יהודה ורבי שמעון ושונים בצמא את דבריהם.

והיו לתקופת תמימים, וילך יהודה בן-גרים לראות את פני חוריו, ונספר לאביו את השיחה, אשר שמע מפי רבי שמעון ורבי יהודה.

ויאמר אביו בלבו: אלכה נא ואספר לקסר, כי גנה רבי שמעון בן יוחאי את מלכות רומא, ויתן לי משרה רמה, ולא יוסיפו עוד הרומאים להרחיקני מעליהם ולפנות אותי בשם "בן-גרים".

ולא אחר האיש לעשות באשר אמר, ויספר את הדברים לפני הקסר, ויוצא הקסר את גר דיני לאמר: "יהודה, שעלה אותנו — יתעלה למשרה נכבדה; יוסי ששחק יצא בגולה; שמעון שגנה — יתרג".

ולאביו של יהודה בן גרים הבטיח לתת לו תאר "מלשין נכבד" של חצר המלכות, ורבי שמעון שמע את אשר נגזר עליו, ויגם נכבד אל בין חברי הגליל, הוא ורבי אלעזר בנו, ויבאו עד לבקר מירון, וישאו עיניהם ויראו והנה מערה פתוחה לפניהם, ויבאו אל תוך המערה, וילינו שם, ויהי ממחרת ויצא רבי אלעזר אל פתח המערה, והנה קול ששמה עלה באוניהו; וישב אל אביו ונגד לו את הדבר. ויאמר רבי שמעון: אין זאת כי אם מצאו רודפינו את עקבותינו, ועוד מעט ויבאו אל תוך המערה, הבה נעמיק לחדת.

וינדרו האב ובנו משה משה ביום תמים, עד כי געפו מאד וגלינו שם. בבקר הקיצו משנתם, ויצמערו על כי אין להם מים לרחץ פניהם וידיהם לתפלה. ויהי המה יושבים ודואגים, והנה מבטל המערה נפתח מעין מים חיים, מונק ושופע; ויירחצו ידיהם ונעמדו להתפלל. אחר התפלה קעדו את לבם בפת לחם יבש, אשר לקחו עמם מביתם, וילכו הלצה הלצה; והמעין נזל ומפכה אחריהם ומלגם

— תמים אתה יותר מדי. — היה רבי שמעון משיב לו בהקפדה: גם העשיר גם העני מכמים הם איש את אחיו ונמצאים מרמים; זה פותח מעבודתו וזה — משקרו; איש איש שולח אל לב רעהו קשת, רמיה — והנה הקשת נתפכת והחצים שבים אל לב שולחם.

והיו שני החכמים האלה נודעים בעולם איש איש בתכונתו: רבי יהודה היה אהוב ורצוי לבריות; ורבי שמעון היה קפדן ויראי על בני אדם.<sup>(1)</sup>

והיו היום נישמע רבי יהודה, כי בבית הפלא שברומא כלואים הרבה מבחורי ישראל שגפלו בשביה — וילך לפדותם.

ורבי שמעון הלך לבקר קבר אחד מקברות הקדושים.

וישיגם נפשו בדרכו, וילכו יחדו, ויבאו עד נהר אחד רחב ועמק מאד; ועל הנהר היה גשר צוק ורחב, נשען על עמודי ברזל, את הגשר הזה נשרו הרומאים, כי בעת שהיה היתה ארץ ישראל תחת ממשלת רומא, ונעברו שני החכמים על הגשר.

— ראה נא, אחי. — אמר רבי יהודה אל רבי שמעון, — כמה טרחו בני האדם ועמלו בשבילנו! הסינו אבנים, ברתו והביאו עצים, רדדו פסי ברזל ועמודי מתכת, עד שעשו גשר כפי שנוכל — אני ללכת לרומא לפדות שבויים, ואתה — ללכת ולבקר קברי הקדושים.

התחיל רבי שמעון בוכה ואומר: דומה אתה, יהודה אחי, לילד שמכים אותו בשבט יפה, והוא משבח ואומר: "כמה נאה שבט זה, ולא עוד אלא שמכרים גם את הנובכים!" ובי לטובתך ולתנאך עשו הרומאים הללו מה שעשו? הלא רק לטובתם ולצרכי ממשלתם. ואתה בא ואראך, כי במקום שמרדדים פסי ברזל לגשרים ותקון הדרכים, שם גם עושים קשתות, חניתות וחצי מות לשפך דם אדם חכם!

והיו כאשר עברו את הגשר, ויבאו אל עיר אחת גדולה ויפה, אשר פניה הרומאים ונפארות מאד; ונעברו לפני בית-המרחץ יפה, ויאמר רבי יהודה אל רבי שמעון: נבא נא אל הבית הזה ונרצנו וטהרנו כדי שנתפלל בקור גני.

נשפל אליו רבי שמעון ונכנסו שניהם לבית המרחץ; וכשיצאו, אמר רבי יהודה לרבי שמעון: בא וראה עד כמה תקנו בני האדם את מדותיהם! לשעבר היו המצרים משליכים ילדי ישראל היאורה — עכשו טורחים הרומאים ובונים מרחצאות, שגרסן בהם אני ואמה.

ענה רבי שמעון ואמר: יהודה אחי! דומה אתה לילד תמים, שקל מה שהוא ראה הוא מאמין שנה שלו ושלמענו הבינו את הכל! ובי בשבילנו טרחו ועמלו

(1) הכל יראה מפניו.



על דרכם. ונספרו ששת ימים וביום השביעי שבתו —  
נישבו על מקומם.

והלחם אשר הצמידו מביתם, נתברך ויצא להם  
לכל הדקה. בה עברו עליהם ימים רבים, עד אשר באו  
אל קצה המערה; וישאו את עיניהם ויראו והנה בני אור  
חודרים אליהם מירכתי המערה וישמחו מאד. ויפנו בה  
נבה והנה פתח ויצאו אל פתח שמי אלהים בההירים  
ויביטו אל השמש הטוב אשר לא ראו את אורו זה כמה.  
ונישבו רבי שמעון ובנו במערה ההיא ושני עצי תמר  
היו נטועים על פתח המערה. ויאכלו מפרי העצים וישתו  
ממי המעין אשר על אבניהם. ויהיו יושבים והזנים בתורת  
אלהים על פה.

ויהי בלילה וישכבו החכמים לישון. והנה קול עולה  
באזניהם; ותקול קול המקה דקה הולך ומתגבר וחוזר  
לתוך האזנים ונוקב ויורד לתוך הלב.

ותקול קורא: "אוי לי שהתרחתי את ביתי ושרפתי  
את היכלי והגליתי את בני לבין האמות!"  
ונמלאה כל חללה של המערה בקול הנפלא הזה  
והודעוהו כל המערה. והמעין התחיל מבה גלים בשאון  
כביר.

אז הבינו החכמים, כי המערה משפיעה מתחת להר  
סיני; כי מבליה היתה בידם שבביל לילה בתקול יוצאה  
מהר סיני וקוראה: "אוי לי שהתרחתי את ביתי ושרפתי  
את היכלי והגליתי את בני לבין האמות!"  
ויהי היום ורבי אלעזר יצא ולקט תמרים והביא  
לפני אביו.

אכל רבי שמעון מן התמרים ואמר לבנו: ראה,  
בני, כמה מרבים חסדי אלהינו לכל הבורחים בו: הנה  
אנחנו לא חרשנו, לא נרענו, לא נטענו — ובכל זאת הלא  
שבעים אנטנו. בא ונתפלל לאלהים, שיטהר את השמים  
מעננים, ולא יראה עוד כל עב קל על פני הרקיע, ולא  
יבטחו עוד בני האדם במשר השמים רק באלהים לבדו.  
ואלהים יוציא לחם מן האדמה גם בלי מטר.

ויתפללו רבי שמעון ובנו, ויחדל הגשם לרדת על  
הארץ. ויחדלו האנשים לעבד את האדמה להרש ולזרע.  
כי אמרו: למה זה ניגע חנם? הן הארץ מוציאה לחם גם  
בלי עבודה! אז עזבו העובדים הישרים — את מחרשתם  
ואת אדם, ויבאו אל בתי המדרש ללמוד תורה; והעובדים  
החטאים עזבו את עבודתם ויבאו אל בתי חנו, שנתו לסבאה  
והשתכרו; ורבים היו אשר ברתו את אבותיהם למרבות  
ואת מזמרותיהם לחינות. ויצאו השדה לארב לעוברי  
הדרך — ותמלא הארץ חמס ושוד.

בה עברו שלש עשרה שנה, ובשנת הארבע-עשרה  
מת קיסר רומא ובטלה הגזירה מעל רבי שמעון בן יוחאי.  
פעם אחת יצא רבי אלעזר ועמד בפסח המערה והנה קול

קורא: "מי ילך ויורע לרבי שמעון, כי מת קסר רומא  
ובטלה הגזירה?" וילך ונספר לאביו — אז יצאו שניהם מן  
המערה וחלבו לשוב הביתה.

ובשקבאו אל עיר אחת, נכנסו בראשונה לבית  
המדרש. ולא מצאו שם מקום פנוי; כי היו בתי המדרש  
מלאים תלמידי חכמים — עומדים צופפים ועוסקים בתורה.  
וישמח רבי שמעון על הדבר הזה. וילכו הלאה, ויפגשו  
באיש אחד נושא קשתות למכירה.

קצף רבי שמעון וקרא: "הוי, בני אדם! עודכם  
מחזיקים באולתכם לברא ידים למלאכה המנות" ויאמר  
לתת עיניו באיש החוא. ורבי שמעון, כשדעה נותן עיניו  
באיש מתוך כעס — מיד היה געשה גל של עצמות.

אך רבי אלעזר קדמו ואמר: אל תכעס, אבא,  
מכיר אני בקשתות האלה, שהם רק בלי-משחק לגזרים,  
כי הציעו קנים ואינם יכולים להביא מנת על האדם.

אז נתפסקה דעת חזקו; וילכו הלאה, ויבאו בשדה,  
ויראו והנה איש עומד וחורש. ויקצף רבי שמעון ויקרא:  
בני אדם הללו מניחים חיי עולם, ועוסקים בחיי שעה;  
ויקבר אמר לתת בו את עיניו; אך רבי אלעזר קדמו  
ואמר: "אולי קבר הוא חופר לקברו את מתו". וילכו  
הלאה ויבאו לתוך הנער, והנה איש אורב בין העצים  
דורך את קשתות לעמסם.

— "ריקת!" — נתן עליו רבי שמעון בקולו — לשפך דם  
אתה אומר? ויקבר אמר לתת בו את עיניו — אך רבי  
אלעזר קדמו: אל נא, אבא, אל תענשהו, בטרם נשמע  
מה בפיו.

אז נתפסקה דעת חזקו, ויקרא אל הרוצח: תן תורה!  
מה ראית שדרכת עלינו את קשתך?

אז נפל הרוצח על פניו ונעה בכפיה: "רבי! עובר  
אדמה היתה, על אחי חיות, והיותי שמח בחלקי ובעמלי.  
אך משעה שהתחילה האדמה להוציא לחם בלי עבודה,  
באו עלי ימים ארביס-ארבים, ימים של שעמום ובטלה,  
וחיי תייעלי למשא. חרלתי מהביט השממה כי אין האדמה  
צריכה עוד למשר השמים, ומתוך בטלה התחלתי לשבת  
בבתי חנו, ומשם באתי אל הנער, עד שהייתי למה שאתה  
רואה רבי!"

השתקע רבי שמעון במחשבות ואמר: "אכן מתנה  
טובה נתן הקדוש ברוך הוא לבני האדם, לעבודה"  
שמה, ואנחנו גולגנו מידם! בא, בני, נשוב אל המערה,  
ונתפלל לאלהים, שלא תתן האדמה את יכולה בלי עבודה  
ובלי גשמי ברקיה, וישובו בני אדם אל עבודתם, ויפנו את  
לבם לשמח להתפלל על גשמים בעתם.

ונישבו האב ובנו אל תוך המערה ונישבו שם שנית  
שלש עשרה שנה. מפרי התמרים אכלו וממי המעין שתו.



שם. עד שיצאו נערי החדרים לחק ולחשתוכב בין  
הפרחים הנפים השותים טל ממען הר סיני; ולנערים  
בשרים, שאינם ממרים את פי הוריהם ומוריהם, ותגלו  
נמפי הפל הנפלא ההוא. ומראהם או כפנינים מנהירות,  
וכציני ילדים עליונים – אכל רק לנערים בשרים ותגלו.

על בן יעשו להם נערי בני ישראל ביום ל"ג בעמר  
קשתות וחצים – זכר לקשת שגראתה בפעם הראשונה  
אחרי פטירתו של רבי שמעון בן יוחאי, וגם סמן לעתיד  
שיבא יום ויתקמו בו דברי הנביאים: "ובתתי את חרבותם  
לאתים", ובקשתות תתייגה רק בלי משחק לנערים.  
יהודה שמנברג.

ובשנפט רבי שמעון בן יוחאי מן העולם, נהפכו  
מי שמעון לאדניעל האר השמיקה ניהי לענן. או נראתה  
הקשת בפעם הראשונה, אחרי אשר לא נראתה עשרים  
ושש שנים.

והענן הזה עורני מרחף גם עתה במרומי שמים,  
ובלילות האביב הוא יורד ומשקה בטל נך את הפרחים  
הראשונים העולים בשדות וביערות.

יותר מקכל לילות האביב הוא משפיע טל כליל  
ל"ג בעמר, הוא היום שמת בו רבי שמעון בן יוחאי. כלילה  
הזה ילינו רסיסי הטל הנה בנביצי הפרחים הרבים, ויאתרו



## מפראות ארץ ישראל:





## הרב רבנו משה בן מימון

(הרמב"ם).

בא

ד.

אחת, כי אם ספרים, ספרים, ארבעה עשר במספר. על בן קראו לו גם בשם "היד החזקה" בכתוב: "ולכל היד החזקה אשר עשה משה לעיני כל ישראל".

ויהי אך יצא הספר הזה לאור, והנה כל בני ישראל נשאו

אליו את שיניהם. ידי מאות וספרים מלאו עבודה להעתיקו (הדפוס טרם היה עוד בארץ בימים ההם) ולהפיצו בכל ארצות מושב בני ישראל, למקצה ספרד ומרוקו ומה ועד בכל וערב קדמה, וגל אשר אך מצאה ידו השתדל להשיגו ולהגות בו.

ומכל עברים הביעו תהלות ותשבחות למחברו; משוררי הדור רוממוהו בשיריהם, ורבים מהכמי ישראל אמרו, כי מימי רבי יהודה הנשיא מחבר המשינה לא בא עוד ספר מסדר לתורת ישראל כמותו.

ויהיו דברי הספר הזה בדברי האורים לכל ישראל. ואולם ככל אשר גדל

כבוד רבנו משה בעיני ישראל, כן נמצאו גם בקרב הרבנים אשר קנאו בכבודו הגדול ויאמרו להקטין את ערכו של הספר הנפלא הזה

ישל מחברו. אז הוציאו עליו דבות מדבות שונות להרעומו והקיפוהו בשאלות ומשנות רבות. אך רבנו משה ענה על משנותיהם בענוה ובנחת ובדברי טעם ונעימות, בקצבם עברי אמרי.

באשר מלאו לרבנו משה אחת וחמשים שנה, החלה התעלה להאיר פניה אליו. כי בשנה הזאת ילדה לו אשתו את בנו תהיד את אברהם, אשר היה כל נחמתו בתיים, ובו שם כל תקותו. ושמע ידיעתו העמקה בקבמת הרפואה הניע עד חצר המלך צלח אלדין הנודע בכל הארץ בנדיבות רוחו

וישם רבנו משה הולך וגדול בכל הארצות, אשר בני עמנו ישבו שם, בשם גדול הדור, מורו ומאורו; ותרבינת מאד השאלות בכל דיני התורה לבוא אל רבנו משה מכל ערי ישראל הקרובות והרחוקות. ובמים ההם היו כל דיני תורת ישראל פזורים בכל ספרי המלמוד בבלי והירושלמי הרבים; כי חכמי ישראל הגדולים, שקמו אחריהתימת המלמוד — הגאונים, כתבו ספרים רק על הלכות (דינים) נפדרות ותשובות על שאלות ששאלום; אבל ספר תבולל בתוכו את כל ההלכות בסדר טוב ובשפה ברורה ומדויקת, לא חבר עוד בספרות ישראל. ובכחות הימים נשכחה לשון המלמוד, היא הלשון הארמית, מלב העם, וגם רבים מהכמי התורה בדור ההוא, אשר הגו במלמוד והבינו אותו היטב, לא יכלו למצא בכל עת את הדינים הדרושים להם, כי קשה מאד לזכר את כל ספרי המלמודים. ויהי באשר רבו מאד מאד השאלות בדיני התורה לבוא אל רבנו משה, וישם אל לבו למלא את החסרון הגדול הזה, ויחבר את הספר הגדול

והנפלא, אשר אין דומה לו בכל ספרות ישראל, ואשר עשה לו שם עולם בעמנו, הוא ספר "משינה התורה", או, באשר קראו לו אחרי בן בשם מחברו הגדול: "הרמב"ם".

עשר שנים עבר רבנו משה כחבור הספר הגדול הזה ויכתבו בלשון עברית ברורה, לשון המשינה, בסדר נפלא ובקצור נמרץ, עד היות בו כל דיני התורה שבעל פה (המשינה והמלמוד נקראים "תורה שבעל פה"); והאיש אשר יקרא ראשונה בתורה שכתב (היא תורת משה), ואחר בן בספר הזה, וידע את כל דיני תורת ישראל. את החבור הגדול הזה לא פרסם בפעם





בתורתנו, ואת כל עקרי אמונתנו הקדושה, והוכיח את צדקתם ואמתם על פי יסודות תהקמה.

באשר השלים רבנו משה את הספר הנפלא הזה, הניעה לו העת לגנו מעמלו הרב, אשר עיפה נפשו בו, וגם הרגיש, כי כחותיו הולכים ונדלים. אך האנשים הרעים אשר קנאו בכבודו הגדול והרגישו את מנותתו, בצאת ספרו, "משנה התורה" לאור, הוסיפו עתה להתנפל עליו ויחפאו עליו דברים אשר לא בן, ויגבילו את שמו בעיני המון העם. מוכן הדבר, כי האנשים הישרים והחכמים האמתים, קנאו לכבוד רבנו וימחו בל עז נגד המחללים שם הרב הגדול ביישראל. אך רבנו משה לא הניח את מכבדיו להרבות מחלוקת לכבודו. וכאשר ספרו לו, כי אחד מאנשי בגדד, יוסף בן גביר שמו, רב את ריבו במקנאיו, בקש ממנו, כי יחדל מריב, וכתב לו את הדברים מתחכמים האלה:

"ואמנם מה שהניע לנו שיש שם מי שפדבר עלינו רעות, והוא מבקש להתפבד בקלוננו, ושמענו שאמרת מחית בידו והתקוממת כנגדו — אל תעשה דבר זה. ואנחנו מוחלים לכל מי שיעשה זאת בשביל סבלותו, וכל שכן (ואף כי) מי שיש לו בזה תועלת ולא יזיק לנו אנחנו; וכופין על מדת סדום: זה נהנה וזה לא חסר."

אך לעפת כל הצער, אשר הביאו לו מקנאיו בבבל, גדל כבודו מאד בארץ התורה והפדע בימים ההם, היא ארץ צרפת הדרומית. כי כל חכמי הארץ ההיא הקדישו את שמו והעריצוהו כאיש אלהים קדוש, ויהגו בספריו הנקרים, וכאשר לא הבינו שפת ערב, "שפה כתב את ספרו, מורה הנבוכים" פנו אל חכם אחד רבי שמואל אבן תבון שמו, ויבקשוהו לתרגם להם את ספרו עברית, והוא מלא את שאלתם. החכמים האלה כתבו להרמב"ם מכתבי ברכה ושיירי כבוד ותהלה: "קול צעקת הבת ירושלם, כי כל כבודה ירשה מצרים; שם לשיכונה מתנה קדוש, ושם מוכה יי תאות עינים." והרמב"ם מצא נחומים בדבריהם הטובים ויענם על כל שאלותיהם בעיני תורה ותהלה.

ומהלה עזה תקפה את רבנו משה בימי וקנתו ככלות פחו, עד אשר לא יכל לרדת ממטתו במישך שנה תמימה. אולם באשר אך הוטב לו מעט, בטרם יכל עוד לרדת מעל מטתו, החל כבר להשיב לשואליו הרבים בדיני רועדות, ולענות לחולים הרבים, אשר דרשו בעצתו.

באשר כתב לו החכם רבי שמואל אבן תבון, כי הפין הוא לנסע מצרימה לראות את פניו, ענהו, כי שמת הוא מאד לראותו; אך יעצהו, כי לא יסכן את נפשו בנסיעה קשה כזו, אשר לא תביא לו כל תועלת, מלבד מה שיוכל לראות את פניו; כי לדבר עמו בדבר חכמה לא יוכל אפלו שעה אחת ביום או בלילה מלבד מרדה, וכך הוא מתאר לפניו את סדר היום שלו:

גבורתו יחד. כי ככל אשר היה רבנו משה גדול בתורה יותר מכל חכמי דורו, כן עלה גם בידיעות חכמת הרפואה על רופאי הדור ההוא ויכתב ספרים מחכמים על תורת הבריאות ועל סבת המחלות. ויצא שם הרמב"ם עד למרחוק לשם אחד הרופאים הגדולים; ויהי הנאור ואיתב החכמה אלפאצל, משה לפלך צלחאלדין, קרבתו אליו וישם את שמו בין רופאי הצר המלכות.

ולמן היום ההוא הרבו גם יתר ישרי הארץ וגדוליה לררש בעצתו ופחלותם. מיושרי הערבים החלו לשורר תהלת חכמתו וגדולי חכמיהם השבו להם לכבוד להמנות בין תלמידיו, שומעי לקחו בידיעות הרפואה; וגם הרופא המחלל עבד-אלפיה מעיר בגדד, אשר גדל כבודו בעיני הפלך צלחאלדין, בא מעירו מצרימה לראות את הרמב"ם פנים בפנים ולהפירו, אותו ועוד ישנם מגדולי הדור אשר במצרים. גם הפלך האנגלי ריכרד לכהארי, אשר היה בימים ההם באשקלון הקרובה למצרים, שמע את שמע רבנו משה ויבקשוהו להלות אליו ולהיות לו לרופא. אך רבנו משה לא אבה לקבל את המורה המבודה היות וישיב את פניו ריקם.

ואולם בעצם ימי המוכה האלה נשקף לרבנו משה אסון גדול, וכפשע היה בינו ובין המות, וללא איש הסדר הפשנה לפלך שרה למנו לו. כי "ידידו" המיושר הערבי אבדאלעזר, אשר הצילו מיד הפלשינים עליו במרוקו, בחשבו אותו באמת לנאמן בברית האשלים, — ירד בימים ההם מצרימה, ובראותו את אהובו מאז עומד בראש עדת ישראל ונושא חן והסד לפני הפלך והשרים, בערה בו קנאתו לדתו, וילשן עליו, כי משלמי הוא, אשר המיר את דתו בדת היהודים; והאיש העושה זאת כן מות הוא גם במצרים החפשית והפושקלת בימים ההם. אך אלפאצל השר החכם, אשר לפניו בא משפטו, השיב את פני הפלשין ריקם, באמרו, כי כל אשר יעשה האיש באנס בימי השמד אינו נחשב למאומה, וכי רבנו משה לא היה משלמי מעולם, ואף יהודי נאמן לעמו ולאלהיו היה מעורו ועד היום הזה.

והפשנה לפלך הוסיף לגדל את רבנו משה אהובו ויפקידהו ל"גיד" על כל קהלות ישראל אשר במצרים. ובמשרתו המבודה הזאת לא השתמש לטובת עצמו, כי אם לטובת אחיו בני עמו העשוקים; ויבקש רחמים עליהם מאת מושלי הארץ להקל מעליהם את העל, אשר שמו עליהם אויביהם והלחץ אשר לחצום. אז הצליח בידו לבטל את גזרת השמד מעל יהודי תימן. כן גם השתמל בהצד המלכות להרבות את מספר הפקידים מבני עמו, ויהי כמלאך מושיע לאחיו, אשר אהבוהו ויכבדוהו מאד.

לעת וקנתו חבר רבנו משה את ספרו המהלל במקור חכמה ודעת אלהים, הנקרא בשם "מורה הנבוכים". בספר הזה מבאר רבנו משה בחכמה עמקה את מעמי המצות אשר



ורפיון גזו של רבנו משה הלך וגדל מרב עמל. וביום העשרים לחדש טבת שנת ארבעת אלפים תשע מאות וחמשים (1204) למספר עמי ארפת) הישיב רבנו משה את נשמתו הגדולה לאלהים.

והשמועה הקיפה את כל ארץ מצרים ותבוא גם עד ארץ ישראל לאמר: מת משה איש תאליהם! ויהי אבל גדול ליהודים, ויספדו לו בני מצרים, תיחודים ותמצרים יחד שלשה ימים. ובירושלים עשו מספד גדול ויקראו צום ויציאו את ספר התורה ויקראו בה את ה"תוכחה" אשר כפרשת "אם תחנותי". והמפסיד קרא בספר "שמואל א' בפרק י"הי דבר שמואל אל כל ישראל" — ויסים בדבר התשוב:

גלה כבוד מיישראל, כי גלקת ארון האלהים!

ואנדה מספרת על מות הרמב"ם בדברים האלה:

"ויהי אחרי ימי בבית רבנו משה ויעלו אהיו את ארוננו לארץ ישראל לקברו שם, ויהי בהרף ויפגעו בהם שוודדים, וייראו האנשים מפניהם ויפלטו, ואת הארון הניחו על הארץ. ויהי בראות השוודדים כי כרחו האנשים ויגשו אל הארון ויאמרו להשליכו הימה, ולא יכלו להזיזו מקומו ותפה יותר משלשים איש. ויאמרו: אך איש אלהים קדוש הוא! ויכלו ויקראו לנושאי הארון ויבטיחוהו כי ילכו אתם ללותם ולהגן עליהם בהרף עד בואם למחוז הפצם. ויביאו האנשים את הארון לטבריה ויקברוהו שם ועל מצבת קבורתו חרתו את הדברים האלה:

"פה טמון רבנו משה בן מימון מכהן האנושי".

יגאל ב. ל.

"אני שוכן במצרים-פסגת והפלך שוכן באלקאירה ובין שני המקומות שני תחומי שבת י, ועלי לראות את הפלך בכל יום בתחלת היום. אמנם כאשר יהלש, או כי יהלך אחד מכניו, לא אסור מאלקאירה, ואני רב היום בבית הפלך. כללו של דבר, כל יום ויום אני עולה לאלקאירה בהשפמה ובשלא יהיה שם שום מכשול ולא יתחדש שם שום חדוש, אשוב למצרים (לפסגת) אחר חצי היום. על כל פנים לא אניע קדם. ואני רעב, ואמצא האכסדראות קלן מלאות בני אדם גוים ויהודים, בהם חשוב ובלתי חשוב, שופטים ושוטרים, ואוהבים ושונאים, ערב רב, כי ידעו את שוכני. ואני ארד מעל ההמה וארחין ירי, ואצא אליהם לפיכם ולחלות פניהם שימחלו על כבודם להמתין עד כדי שאכל אכילת עראי (והוא מעת לעת). אז אצא לרפאותם ולכתב להם פתקאות ונסחאות רפואות חלייהם; ולא יחדל הנכנס והיוצא עד תלילה, ולפעמים עד סוף שתי שעות מן הלילה או יותר; אספר להם ואצנח ואדבר עמם ואני שוכב פקקדן מרב העיפות; ובבוא הלילה ואני בתכלית החלשה לא אוכל לדבר. סוף דבר לא יוכל אדם מיישראל לדבר אלי או להתחבר ולהתרועע עמי וזלתי יום השבת. אז יבאו כל תקלה, או רבם, אחר התפלה, אנהיג את הצבור בפה שישעשה כל ימי השבוע ואקרא (לפניהם) קריאה חלושה עד הצהרים, ויכלו לדרכם וישובו קצתם שנית אחר תפלת הפניה עד עת תפלת מעריב. זה תכן עניני תיום (שלי)."

בכה עבד רבנו משה בראשונה עבודת התורה והתפלה ואחר את עבודת האנושיות בכלל ואהיו בני עמי בפסגת.

(<sup>1</sup>) תחום שבת באלפים אמה.

## חדשות.

פפ

"מי לא ידע את הסופר הגדול הזה ואת פעלתו בספרותנו? מי לא התענג על ספריו הנפלאים, אשר לא ישכחו, ועל כל אשר יצא מעטו הצביר בשלשים וחמש שנות עבודתו בספרותנו העברית? את כל פת נפשו הגדולה, את כל חיו המלאים גיון ותלאה רבה. הקדיש לתחית עמו וישפתו אשר אהב. היכול נוכל אנהיג לעזב את יחזקאל הקטנים ותחמימים, הרעבים והחלשים, ביד המקרה מבלי עשוא מאומה לטובתם?"

"חובתנו הקדושה היא לדאג ליתומים הרבים האלה! נעתה. הננו גושים ליסוד קרן-קיימת, שמטרתה לחנך את הילדים העוובים ברוח אביהם ולמלא את מחסוריהם.

וכי צריכים אני להקפיד בדברים לחזית את חובתנו ליתומי "ראובן אשר ברוך?"

דקטור מתתיהו הרצל, פרופסור דקטור אדלף שנירין.

הרב דקטור אדלף שנירין, פרופסור דקטור לאון קלגר.

"מאיר פרידמן (איש-שלום), דוד למבלום."

ובטוחים אנו, כי גם אתם, קוראי העברים הצעירים, תרעו את גפוש הברכים הקטנים, היתומים האמללים האלה, ותחישו

יתומי ברוך. — כבר הודענו לפני חדשים מספר, כי הסופר המנוח ראובן אשר ברוך הניח אחריו שלשה יתומים קטנים בעני ובחסר כל. והנה זה מקרוב נעצו טובי אחינו בוינה וראש הצינים הדקטור הרצל בראשם, ויסדו ועד להמציא קרן-קיימת להנחל היתומים האמללים האלה, בזכות אביהם הגדול. הנער הזה הפיץ בכל העתונים אשר לבני עמנו, קול קורא לכל גרפי עמנו לבוא לעזרת היתומים העוובים האלה.

ואנו חושבים לא ליתר להביא תבנו של הקול הקורא הזה:

"שלשה יתומים הם, שאנו באים הפעם לבקש רחמים עליהם; שלשה ילדים קטנים ורבים מאד, עד שהגדול שבהם לא הגיע עוד לחמש שנים. ויתומים העוובים, הילדים הקטנים האלה, בנים הם לאחד גדול ביישראל, אשר זה לא כבר יחד אל קבר בגוש מרה. הלא הם בני הסופר העברי המהלל.

ראובן אשר ברוך.







כי הנני חפצה להיות לסופרת ולכתב שירים נחמדים, כמו השיר "במרתף", ואכן, חברותי, לאיוו ממרה תשאפנה? ב"עו"ק" קראתי על דבר חנינת חנוכה בעירי הומל. גם אנכי ואחותי הקטנה היינו שם, אחותי איננה יודעת עוד עברית ואנכי בארתי לה את הכל ונשבע רצון.

הומל,

שרה-רוזא רבינוביץ,

בת שתי-עשרה שנה

תלמידת המחלקה השנית בגמנויה.

### לאחי הצעירים קוראי ה"עולם קמן" שלום!

הנני מודיעכם, כי נוסדה בעירנו אגודת צעירים זה כחדש ימים; באגודתנו יש לעת עתה כששה עשר נערים והאגודה נקראה בשם: "ציון ושפתה" וחוק עשינו לנו, אנחנו הנערים, לדבר בשפת עבר ועל כל נער ונער לתת בכל שבוע ושבוע קפיקה אחת לקפה הלאומית, והמוסיף יברכהו ד'.

בכל שבוע ושבוע אנחנו מתאספים כיום הרביעי אל בית אחד הנערים ומדברים רק עברית וראש אגודתנו קורא לפנינו ספורים מ"עולם-קמן" ואנחנו משוררים שירים עבריים כשרם נצא מהבית.

עצתי לכל קוראי ה"עולם-קמן" כי ישתדלו ליסד גם המה אגודות כאלה בעריהם, ומה תחפשי הציונית גם בין בני הנערים ושפתנו הקדוש: תשוב לתחיה.

סטולבצי,

אליעזר הרבבין,

אחד מחברי האגודה

בן י"א שנה.

### לאחי הקטנים קוראי "עולם קמן"!

זה לא כבר בא אלינו העולם קמן, כי מושבתנו "באר טוביה" רחוקה מהעיר יפו, ועתה בבוא אלינו העולם קמן, קראתי אותו והתענתי מאד. והנני חפצה גם אני לכתב לכם, חברי וחברותי ולהודיעכם ממושבתנו: בבית ספרנו לומדים את הכל בעברית, והתלמידים והתלמידות מדברים רק בשפה הזאת.

ובחדש אדר התאספו ציוני מושבתנו ויבחרו ועד ציוני ויסכימו כי כל איש אשר יחפץ לשלח מנות לפורים ידביק בול ציוני (מרקה) על המנה, ואיש אשר ישלח בלי בול, או אם יקבל מנה בלי בול יענש וכל בני המושבה קימו את החלטתם.

שושנה גרוסמן,

בת י"א שנה.

קפטינה (באר טוביה) כ"ז אדר.

### למערכת הנכבדה!

הנה קראתי את מכתב שושנה כרדירה ב"עולם קמן" בחוברת 19, והוא מצא חן בעיני מאד. הדמיון אשר תרמה את ארצנו למקדש אל, יפה מאד; כן, ארצנו קדושה היא לנו, לה אנחנו נושאים את נפשנו זה כמה לשוב אליה, ועל כן עלינו החובה להקדיש לנאולת ארצנו את כל אשר לנו.

מסכמת אני לדעתה לכתב בספר הזהב את העתון "עולם קמן" או, לו לעצתי שמעו, יעצתי לכתב בספר הזהב את שם הסופרת החביבה "חמדה בן-יהודה", אשר בודאי ידעתם אותה, אחי ואחיותי, כי גם היא אחת מהסופרות שב"עולם קמן". הלא קראתם את ספוריה על דבר הילדים בארץ ישראל, ועל חיי האכרים העברים שם. ולכן לכבודה נכתב נא את שמה בספר הזהב. החפצים גם אתם לעשות כעצתי? בקיץ העבר היתה בכיתנו, ונדבר עמה רק עברית.

## ידיעות שונות.

**שמירת הבריאות.** — בכתב-הספר אשר בנסיפות וזמר (גרמניה) דבוקה מבלה אל הקיר ועליה פתובות האזהרות האלה: התלמידים צריכים: (1) לרחץ בכל בוקר את הפנים, הצוואר והתהו; (2) לרחץ את הגדים פעמים רבות ביום וביחוד לפני האכילה ואחריה; (3) לבלו לגדל צפרנים ולהשגיח מאד על גקיונן וטהרתן; (4) לטהר את השנים ולשפשפן היטב בבקר בבקר ואחר כל סעודה וסעודה במנקיה קטנה; (5) לסרק את הראש בבקר ובצהריים קדם ההליכה לבית-הספר; (6) לנקות בכל יום את הגדים מקל אבק וחלאה על ידי תבוסת במקל ובצנרת המברשת; (7) לנקות היטב את הנעלים; (8) להזהר מהשליך על רצפת בית-הספר פסות ניר, צמחים ושיצרי מאכלים. כמו פרות וכו'; (9) לבלו לרק על הרצפה; (10) בחדר חם צריכים לפשט את המטפחות העבות מעל הצוואר ואת המעיל החם; (11) בין השעורים צריכים לפתח את החלונות שבבית-הספר, כדי שיפגש שם אויר צח; (12) התלמידים צריכים לבלות את עת ההפסקות שבין השעורים בכל האפשר בחוץ; (13) ללכת בקומה וקופה ולבלו לברפין את הגוף גם בשעת העמידה והישיבה; (14) בשעת הישיבה פפות הרגלים לנח בלן על הרצפה ולא להשען על ראשי האצבעות; (15) בשעת הפתיחה הקריאה והשרוט צריך להתקין את הגוף במצב ישר ולא להקפא אף במעט; (16) את השערה הקבועה לארחת הבקר צריך לבלות באכילה ממש; (17) לכתב באותיות גדולות וברורות; (18) להזהר מהאפיל בצל על הגיר שפותכים עליו; (19) בין השמשות אסור לכתב ולקרא; (20) להזהר מעבד, וביותר מקרא וכתב ושרטט לפני אור שמש בהיר מאד, כי אז צריך להאפיל מעט בוילון של בד; (21) להודיע תפק למורה, אם המקום שהתלמיד יושב עליו הוא קר או חם יותר מדי, או כי אינו רוצה, או שומע יום היטב, או אם הוא חש חלישה בגופו. וכן צריך להודיע תפק למורה, אם נמצא בביתו של התלמיד איזה חולה במחלה מתדבקת.



## מכתבים.



### לקוראות ה"עולם קמן".

על ה"עו"ק" חתמתי הודות למקרה כזה: אנכי כתבתי בפעם הראשונה מכתב בעברית אל זקני, והמכתב הוא מצא חן בעיני וישמח מאד ויבטחני למלא כל משאלותי; ואבקש ממנו כי יתן לי כסף לחתם על ה"עו"ק"; ולא אתחרט על כי לא שאלתי דבר אחר. הנה כי כן, ספרתי לכן על דבר התחילה ועתה אני לכן את דעתי על הספורים. ביחוד לכבדני אלה מהם: הדבור הקמן, הנערה הנכורה, הוקנה, אם חורגת ועוד הרבה. גם קבלתי את לוח ה"עולם קמן" ואשמח מאד. השיר היותר יפה ונחמד, הוא השיר "במרתף" ויפה הוא גם מכל הספורים, וגם למדתיהו בעל פה. על השאלה בין עלי הזכרון והיא: המטרה אשר אליה אשאף, כתבתי



## חדשות חשובות!

### יצאה לאור כריסמאטיע מבית-הדפוס

חדשה בזוגן ללמד את ילדי בני ישראל את השפות רוסיש ואשכנזית בשיטה קלה מאד, בהוספת כתבי-מופת קליגרפיים (קאליגראפישע פראָפּיסען). מהמחבר של

"הוידיקארעספאנדענט" ה' יוסף נאראדינסקי.

מחירה עם פאָרמאָ 40 קאָפּ; למיִם ראבאט. כמו כן הופיעה מהדורה רביעית חדשה מהספר "הוידיקארעספאנדענט" עם תקונים והוספות בהמקסם רוסיש-ישראלי עם הוספה חדשה מכתבים בשפת אשכנזי וכתבי מופת קליגרפיים. מחירו 30 קאָפּ עם פאָרמאָ; למיִם ראבאט.

בבית-מסחר הספרים שלי ימצאו להמכר הספרים של ד"ר רוֹבין מהוצאתי: (1) ההיום והמות; (2) סגולות בעלי חיים; (3) מלחמת הגגלה והנסתר; (4) סגולות הצמחים; (5) מערכת טעמי המזון, וכן כל ספרי השכלה מכל ההוצאות; ספרי חנוכה, מליצה ושייר וספרי (20) רומעל מהוצאות אחרים ומשלי. (7-10)

כתובתי:

Книжный магазин С. РОЗУМОВСКОГО, Бердичевъ.

או להמחלקה (פיליע) שלי:

ВАРШАВУ, Належки 34, АРОНУ ЦЕЙЛИНГОЛДУ.

### בבית מסחר הספרים של האחים

### לעוויזעפשיין ושותפיהם

ווארשא, נענשא נומר 5

נמצא להמכר יותר משלשת אלפים מיני ספרים מכל המקצועות והם: חומשים, מהוורים, סדורים, שירת דרוש, פוסקים; שסיים ואלפסין; ספרי למוד, מליצה, מחקר, שיר והספרות היפה; ספרים בוארגון.

בית מסחר הגל ממלא רצון הקונה עצמו.

אררעסע:

Kom. Ges. Gebr. Lewin-Epstein & Co.

Warschau, Gesiastr. Nr. 5.

Ком. тов. Братьевъ Левинъ-Эпштейнъ и Ко.

17 Варшава, Гусья 5. (8-12)

קאטאלוג: מפורט יצא לאור, מחירו 20 קאפּ.

О. Я. ГУРВИЧЪ.

חקי החיים מחבמי  
התלמוד

ЖИВАЯ МОРАЛЬ

или

Сокровищница Талмудической этики.

Цена 1 руб. съ пересылкой.

דת משה וישראל

Законъ Еврейской вѣры съ присовокупленіемъ библиической и побиблейской исторіи.

Цена 1 руб. съ пересылкой.

Продаются въ книжномъ магазинѣ при Издательствѣ „Тчиш“.

Варшава, Новоліпки 7.

הוצאת "ישרון" (יילנה).

### חדשה!!!

### כל כתבי

ראובן אשר ברודעם

לע"ע יצאו לאור:

(א) שתי הקצוות, ב"ה.

מחירו 1,50 רובל.

(ב) שירים עתיקים.

מחירו 50 קאפּ.

24 לפנות אל: (2-3)

Изд. „Ісшуринъ“, Вильна.

נתספר לנו על ארצנו הקדושה: על הנהר ירדן הגדול והארוך, על כל המושבות שהיתה שם, ועל ארץ הגליל! ואתם הלא תבינו באיזה נעם שמעני את ספוריה.

עתה אבקש גם אנכי את קוראי "עולם קטן" וקוראותיו להביעה את דעתם על עצתי. הנני שולחת שני רובלים; הבספ אשר קבלנו אני וחנה אחותי למנה לחן הפורים, למערכת "עולם קטן" לטובת האיצר הלאומי.

הנערים והנערות החפצים להחליף אתי מכתבים, יואילו נא לכתב על האדרכה:

Господину П. А. Гольдбергу, Вильна для Юдиел.

בכליון עינים מחבה אכי למכתביכם.

בברכת ציון

יהודית גלרברג.

## פתרוני החידות (\*).

פתרון החידה בחוברת 22 - 21: ארבע מאות החתנים היו מבני שבט בנימין אשר נשארו ממלחמת פלגש בנבעה, והכלות מכנות יבש גלעד, כמסופר בשופטים פרק כ"א.

שמות הפותרים: ארימכר הירש וחבריו, איזנאליביץ שמואל, איסקין משה וחבריו, אַלְבֵּלִינְגֶר שמואל, אַלְפֶרובִיץ יצחק, ארשינוב יוסף וחבריו, אפרתי יעקב, איטין מרדכי, בקנמן פסיל, ברזינסקי אברהם יצחק, ברנשטיין דוב, בקויר מאיר, בביש אברהם, ברקמן היה רבקה, ביליניץ נפתלי, ברו יעקב, בילנסקי צבי, ברמן עמנואל, גלור הלל, גרדון משה ויהואש, גליקליס שרה, דימבסקי אלכסנדר, דוֹבִינסקי נחום, דברובנסקי יחזקאל, הילמן אליעזר, הירשפלד ליפמן, הומן אהרן, הירשין דוד, הילפרין צבי, נישטין מרדכי, נרפשיני נח, נקסלר יצחק, נרמיל שלמה, זינגל יצחק, ולצר רבקה וחנה, זקין משה, זינגר יוסף, זרצקי שמעון, טרכטנברג יוסף, טרודמן אפרים, ישצין יהודה, יוסיד ברוך, יעקבון יצחק, כהן ברוך, לִדְוִינסקי מאיר, לִיטְשׁ שׁיב וחבריו, ליבשובסקי שרנא פיבוש, ליבשטשין רחל, ליפשיץ יהושע, לנדוי יוסף, לגר פנחס, לסין ישראל, ליטין פנחס, מרגליות אברהם, מלכין דוד, מינץ שלמה, נוביק זלמן, ניוֹנְרָצקי יצחק, סופל אברהם, ספוניקוב ואב, פוטיבסקי יחזקאל, פֶּרֶזִינוב יצחק, פטקסקי נרשון וחנן, פטריקובסקי צדוק, פולסקי דבורה, קלִינִינסקי בלב, קפלוֹבִיץ אליעזר, קלמניץ חיים וחבריו, קובובסקי יואל, רשקין אליעזר, רבינוביץ משה, רקובסקי ישראל, רוזנטל מרדכי, רובינשטין משה, רבינוביץ אלעזר, רשין אהרן, רפפורט שלמה דב, שולמן יעקב, שמידט בתיה ליבה ושרה, שן רחל, שפירא שמואל וחבריו, שפר רפאל, שפשוץ אפרים יוסף וחבריו, שקורוב יצחק ואחיו.

יוסף מלכוון מבריסטני מנרב עשרים קפיקות לטובת תלמידי בית הספר העניים שביפו.

(\*) תקן טעות. בגליון 25-26 נדפס בפתרון חידת מרה קלצקי: "בעור עשרים ושנים שנה" וצריך להיות: בעור עשרים וארבע שנים.

המיל: הוצאת "תושיה" בורשה.

העורכים: א. ל. בן-אביגדור ושל. ל. גרדון.

כתבת ה"עולם הקטן":

КНИГОИЗДАТЕЛЬСТВО "ТУШЯ", ВАРШАВА.

Verlag "TUSCHIA", Warschau.



יהודה פדוני בעד הדו"ר  
ד.מ.י.

[illegible]

1) אלפא ביתא מצוירת בצבעים  
(ע"י השטה הטבעית) עם 24  
צירים יפים ואותיות הכתיבה.  
נדפסה על טבלא גדולה להדפוס  
אל הקיר בבה"ס.  
מחיר 20 קאפ', מאר' 2 קאפ'.  
מרבק על גיר עב—30 קאפ', מאר' 6 ק'.  
2) אלפא ביתא מצוירת בצבעים  
(כנ"ל) ממולטלת, ערוכה בקוביות  
(במנוע עץ קטנים), כתבת גיר ויפה  
ונתונה לוחות לדפוס ערוכות לזה.  
מחיר 75 ק'. מאר' 10 קאפ'.  
3) הנ"ל, במני ניר עב קטנים, כתבת  
גיר כנ"ל.  
מחיר 60 ק'. מאר' 10 ק'.  
4) אלפא ביתא ממולטלת, ערוכה  
בקוביות, ואותיות מדפוס על גזיר  
עץ קטנים מרעפים (קוביות) עם נקודות  
מיוחדות, להדפיס מהן מלות ומאמרים—  
ערוכה בכתב גיר.  
מחיר 60 קאפ'. מאר' 20 קאפ'.  
5) הנ"ל, מרבק על גזיר עב קטנים,  
כתבת גיר כנ"ל.  
מחיר 50 ק'. מאר' 10 ק'.  
6) אלפא ביתא מצוירת בצבעים  
(ע"י השטה הטבעית), עם 82  
צירים יפים, נדפסה על טבלא גדולה  
להדפוס אל הקיר בבה"ס.  
מחיר 25 קאפ', מאר' 2 קאפ'.  
מרבק על גיר עב—35 ק', מאר' 8 ק'.  
7) הנ"ל, מחברת קטנה ונאה,  
מכונת כתיבה במעטפה ציורית  
(בצבעים) ויפה.  
מחיר 50 קאפ'. מאר' 10 קאפ'.  
8) אלפא ביתא מצוירת בצבעים  
(כנ"ל) ממולטלת, ערוכה בקוביות.  
ערוכה בכתב גיר נדולה ויפה  
עם צירי נאה בצבעים ממעל.  
מחיר 1 רובל, מאר' 20 ק'.  
9) עברית בלשון ועם. למד קריאה  
למתחילים, ללינונין וכו'. מטיב.  
I למדברים רוסית, II למדברים זרנגון.  
מחיר כל מחברת כתיבה 25 ק'. מאר' 4 ק'.  
10) ראשית דעת שפת עבר (כנ"ל) עם  
צירורים.  
מחיר 30 קאפ' (כל כרך 40 ק', מאר' 6 קאפ'.  
11) הקריאה העברית (למתחילים).  
י. ב. לבנר.  
מחיר 15 קאפ', כל כרך 25 קאפ'. מאר' 4 ק'.  
12) בית הספר לחורח הכתיבה העברית,  
בחמש מחברות (מאוסר מטעמי).  
מחיר כל מחברת 7 קאפ'. מאר' 2 קאפ'.  
13) לפי המין להורות את הילדים  
לרבו עברית מבלי עזרת תרגומים.  
ה. יולי.  
ספר המורה, שני חלקים (החלק  
השני עם לוחות מוגזרים).  
מחיר כל חלק 75 ק', כל כרך 90 ק'. מאר' 10 ק'.  
שני החלקים כל יחד בכרך 170 ק'. מאר' 14 ק'.  
14) מקרא קריאה, להורות את הילדי  
ישראל לקרוא ומבין ודבר עברית,  
על פי השטה הטבעית, עברית  
בעברית, עם צירורים, הנ"ל.  
ספר התלמיד, שני חלקים.  
מחיר כל חלק 75 קאפ'. כתיבה. מאר' 8 ק'.  
15) המבין, מדריך לכל ספרי הלמוד  
(מאוסר מטעמי). י. ח. טייב.  
מחיר 30 ק', כל כרך 40 ק'. מאר' 6 ק'.  
16) ראשית למורי שפת עבר (עם  
תרגום המלות ברוסית ואשכנזית  
באותיות עבריות). י. גרזובסקי.  
מחיר 50 ק', כל כרך 65 ק'. מאר' 8 ק'.  
17) גן הילדים, ברוסומתה עברית  
עם תרגום המלות ברוסית ואשכנזית  
(באותיות עבריות), עם צירורים.  
י. גרזובסקי.

החבורה אד כבד יצאו מבית הרפוא וזה חן עניניו: א) אל הקורא; ב) בתי ספר של פרל ונחוצות בני ילדים עברים (עם הסוכה מרב) — נח: פנים; ג) עקשות הילדים והבנים — בן פשה; ד) הקריאה הכתירה — ביואב; ה) פספסיו ביהו כחנן חטם — פרופסור לודוויג שניין (הנכם) פ. רונשפרד; ו) מולטיפל על המנדל — פונקס אצל הילרס הקטנים — הרגום אחר המורים; ז) רעיונות על המנדל — משה; ח) מכתבי המולטיפל על המנדל — י. י. רייזמן; ט) הסהנות האופי על הילרס (פונקס ביהוה המנדל) — א. בייאנן; י) חרות המנדל — י. גלס; יא) שאלת המנדל — ערענים — יצאל אדמיסני; יב) "הסדרה" — העיונות — המערכת; יג) בקרת ספרים — י. גלס; יד) כיתובים (יו: ברוינברג); יה) פונקסס מולטיפל — מנדל — פה רובי: 1. לשנת 1890, 2. לשנת 1891, 3. לשנת 1892, 4. לשנת 1893, 5. לשנת 1894, 6. לשנת 1895, 7. לשנת 1896, 8. לשנת 1897, 9. לשנת 1898, 10. לשנת 1899, 11. לשנת 1900, 12. לשנת 1901, 13. לשנת 1902, 14. לשנת 1903, 15. לשנת 1904, 16. לשנת 1905, 17. לשנת 1906, 18. לשנת 1907, 19. לשנת 1908, 20. לשנת 1909, 21. לשנת 1910, 22. לשנת 1911, 23. לשנת 1912, 24. לשנת 1913, 25. לשנת 1914, 26. לשנת 1915, 27. לשנת 1916, 28. לשנת 1917, 29. לשנת 1918, 30. לשנת 1919, 31. לשנת 1920, 32. לשנת 1921, 33. לשנת 1922, 34. לשנת 1923, 35. לשנת 1924, 36. לשנת 1925, 37. לשנת 1926, 38. לשנת 1927, 39. לשנת 1928, 40. לשנת 1929, 41. לשנת 1930, 42. לשנת 1931, 43. לשנת 1932, 44. לשנת 1933, 45. לשנת 1934, 46. לשנת 1935, 47. לשנת 1936, 48. לשנת 1937, 49. לשנת 1938, 50. לשנת 1939, 51. לשנת 1940, 52. לשנת 1941, 53. לשנת 1942, 54. לשנת 1943, 55. לשנת 1944, 56. לשנת 1945, 57. לשנת 1946, 58. לשנת 1947, 59. לשנת 1948, 60. לשנת 1949, 61. לשנת 1950, 62. לשנת 1951, 63. לשנת 1952, 64. לשנת 1953, 65. לשנת 1954, 66. לשנת 1955, 67. לשנת 1956, 68. לשנת 1957, 69. לשנת 1958, 70. לשנת 1959, 71. לשנת 1960, 72. לשנת 1961, 73. לשנת 1962, 74. לשנת 1963, 75. לשנת 1964, 76. לשנת 1965, 77. לשנת 1966, 78. לשנת 1967, 79. לשנת 1968, 80. לשנת 1969, 81. לשנת 1970, 82. לשנת 1971, 83. לשנת 1972, 84. לשנת 1973, 85. לשנת 1974, 86. לשנת 1975, 87. לשנת 1976, 88. לשנת 1977, 89. לשנת 1978, 90. לשנת 1979, 91. לשנת 1980, 92. לשנת 1981, 93. לשנת 1982, 94. לשנת 1983, 95. לשנת 1984, 96. לשנת 1985, 97. לשנת 1986, 98. לשנת 1987, 99. לשנת 1988, 100. לשנת 1989, 101. לשנת 1990, 102. לשנת 1991, 103. לשנת 1992, 104. לשנת 1993, 105. לשנת 1994, 106. לשנת 1995, 107. לשנת 1996, 108. לשנת 1997, 109. לשנת 1998, 110. לשנת 1999, 111. לשנת 2000, 112. לשנת 2001, 113. לשנת 2002, 114. לשנת 2003, 115. לשנת 2004, 116. לשנת 2005, 117. לשנת 2006, 118. לשנת 2007, 119. לשנת 2008, 120. לשנת 2009, 121. לשנת 2010, 122. לשנת 2011, 123. לשנת 2012, 124. לשנת 2013, 125. לשנת 2014, 126. לשנת 2015, 127. לשנת 2016, 128. לשנת 2017, 129. לשנת 2018, 130. לשנת 2019, 131. לשנת 2020, 132. לשנת 2021, 133. לשנת 2022, 134. לשנת 2023, 135. לשנת 2024, 136. לשנת 2025, 137. לשנת 2026, 138. לשנת 2027, 139. לשנת 2028, 140. לשנת 2029, 141. לשנת 2030, 142. לשנת 2031, 143. לשנת 2032, 144. לשנת 2033, 145. לשנת 2034, 146. לשנת 2035, 147. לשנת 2036, 148. לשנת 2037, 149. לשנת 2038, 150. לשנת 2039, 151. לשנת 2040, 152. לשנת 2041, 153. לשנת 2042, 154. לשנת 2043, 155. לשנת 2044, 156. לשנת 2045, 157. לשנת 2046, 158. לשנת 2047, 159. לשנת 2048, 160. לשנת 2049, 161. לשנת 2050, 162. לשנת 2051, 163. לשנת 2052, 164. לשנת 2053, 165. לשנת 2054, 166. לשנת 2055, 167. לשנת 2056, 168. לשנת 2057, 169. לשנת 2058, 170. לשנת 2059, 171. לשנת 2060, 172. לשנת 2061, 173. לשנת 2062, 174. לשנת 2063, 175. לשנת 2064, 176. לשנת 2065, 177. לשנת 2066, 178. לשנת 2067, 179. לשנת 2068, 180. לשנת 2069, 181. לשנת 2070, 182. לשנת 2071, 183. לשנת 2072, 184. לשנת 2073, 185. לשנת 2074, 186. לשנת 2075, 187. לשנת 2076, 188. לשנת 2077, 189. לשנת 2078, 190. לשנת 2079, 191. לשנת 2080, 192. לשנת 2081, 193. לשנת 2082, 194. לשנת 2083, 195. לשנת 2084, 196. לשנת 2085, 197. לשנת 2086, 198. לשנת 2087, 199. לשנת 2088, 200. לשנת 2089, 201. לשנת 2090, 202. לשנת 2091, 203. לשנת 2092, 204. לשנת 2093, 205. לשנת 2094, 206. לשנת 2095, 207. לשנת 2096, 208. לשנת 2097, 209. לשנת 2098, 210. לשנת 2099, 211. לשנת 2100, 212. לשנת 2101, 213. לשנת 2102, 214. לשנת 2103, 215. לשנת 2104, 216. לשנת 2105, 217. לשנת 2106, 218. לשנת 2107, 219. לשנת 2108, 220. לשנת 2109, 221. לשנת 2110, 222. לשנת 2111, 223. לשנת 2112, 224. לשנת 2113, 225. לשנת 2114, 226. לשנת 2115, 227. לשנת 2116, 228. לשנת 2117, 229. לשנת 2118, 230. לשנת 2119, 231. לשנת 2120, 232. לשנת 2121, 233. לשנת 2122, 234. לשנת 2123, 235. לשנת 2124, 236. לשנת 2125, 237. לשנת 2126, 238. לשנת 2127, 239. לשנת 2128, 240. לשנת 2129, 241. לשנת 2130, 242. לשנת 2131, 243. לשנת 2132, 244. לשנת 2133, 245. לשנת 2134, 246. לשנת 2135, 247. לשנת 2136, 248. לשנת 2137, 249. לשנת 2138, 250. לשנת 2139, 251. לשנת 2140, 252. לשנת 2141, 253. לשנת 2142, 254. לשנת 2143, 255. לשנת 2144, 256. לשנת 2145, 257. לשנת 2146, 258. לשנת 2147, 259. לשנת 2148, 260. לשנת 2149, 261. לשנת 2150, 262. לשנת 2151, 263. לשנת 2152, 264. לשנת 2153, 265. לשנת 2154, 266. לשנת 2155, 267. לשנת 2156, 268. לשנת 2157, 269. לשנת 2158, 270. לשנת 2159, 271. לשנת 2160, 272. לשנת 2161, 273. לשנת 2162, 274. לשנת 2163, 275. לשנת 2164, 276. לשנת 2165, 277. לשנת 2166, 278. לשנת 2167, 279. לשנת 2168, 280. לשנת 2169, 281. לשנת 2170, 282. לשנת 2171, 283. לשנת 2172, 284. לשנת 2173, 285. לשנת 2174, 286. לשנת 2175, 287. לשנת 2176, 288. לשנת 2177, 289. לשנת 2178, 290. לשנת 2179, 291. לשנת 2180, 292. לשנת 2181, 293. לשנת 2182, 294. לשנת 2183, 295. לשנת 2184, 296. לשנת